

УДК 378.147:811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.2.24>

Олена ЛОБАНЬ

старший викладач, Воєнна академія імені Євгенія Березняка, вул. Ілленка 81, м. Київ, Україна, 04050

ORCID: 0009-0007-9272-4012

Бібліографічний опис статті: Лобань, О. (2025). Формування англомовної соціокультурної компетентності військовослужбовців у контексті науково-педагогічних досліджень. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2, 174–180, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.2.24>

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У КОНТЕКСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті представлено ґрунтовний аналіз наукових досліджень, присвячених формуванню англомовної соціокультурної компетентності військовослужбовців. Актуальність теми зумовлена вимогами стандартів НАТО, які визначають потребу у високому рівні володіння іноземною мовою, що передбачає не лише знання лексики та граматики, а й уміння ефективно функціонувати в ініомовному соціокультурному середовищі. Метою статті є огляд і аналіз провідних наукових джерел, присвячених дослідженню формування ініомовної соціокультурної компетентності військовослужбовців. У статті розглянуто підходи до навчання іноземних мов, де поєднується мовна підготовка з оволодінням культурними кодами, традиціями та нормами поведінки ініомовних спільнот. Висвітлено ключові аспекти соціокультурної компетентності, її структуру та роль у формуванні комунікативної здатності військовослужбовців. Особливу увагу приділено аналізу наукових позицій українських і зарубіжних дослідників, зокрема М. Байрама, К. Креми, Дж. Каммінса, Д. Гаймса, Ю. Безвін, С. Ніколаєвої, Н. Бориско, які досліджували соціокультурний вимір ініомовної освіти. Увагу акцентовано на педагогічних умовах формування СКК, таких як використання автентичних матеріалів, інтерактивних методів, цифрових технологій, а також на методичних моделях, що сприяють ефективному засвоєнню культурно зумовлених мовних норм. Проілюстровано доцільність цілісного підходу до мовної підготовки військовослужбовців, орієнтованого на формування соціокультурної компетентності як необхідної умови професійної мобільності та ефективної міжкультурної взаємодії. Хоча проблематика соціокультурної компетентності, її структура та особливості формування привертали увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, у сучасній науковій літературі дана тема залишається недостатньо розробленою. Зокрема, питання формування соціокультурної компетентності під час занять з іноземної мови у вищих військових навчальних закладах досліджено ще недостатньо.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, формування соціокультурної компетентності у ВВНЗ, ініомовна соціокультурна компетентність, ініомовна соціокультурна компетентність військовослужбовців.

Olena LOBAN

Senior Lecturer, Yevhenii Berezniak Military Academy, Illienka str., 81, Kyiv, Ukraine 04050

ORCID: 0009-0007-9272-4012

To cite this article: Loban, O. (2025). Formuvannia anhlomovnoi sotsiokulturnoi kompetentnosti viiskovosluzhbovtziv u konteksti naukovo-pedahohichnykh doslidzhen [Development of English-language sociocultural competence of military personnel in the context of scientific and pedagogical research]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2, 174–180, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.2.24>

DEVELOPMENT OF ENGLISH-LANGUAGE SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF MILITARY PERSONNEL IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL RESEARCH

The article presents a comprehensive analysis of scientific studies dedicated to the development of English-language sociocultural competence among military personnel. The relevance of the topic is determined by NATO standards, which require a high level of foreign language proficiency. This involves not only knowledge of vocabulary and grammar but also the ability to function effectively in a foreign sociocultural environment. The aim of the article is to review and analyze leading scientific sources devoted to the study of the formation of foreign language sociocultural competence among military personnel. The article explores approaches to foreign language teaching that integrate language training with the acquisition of cultural codes, traditions, and behavioral norms of foreign-language communities.

Key aspects of sociocultural competence are highlighted, including its structure and role in shaping the communicative ability of military personnel. Special attention is paid to the analysis of academic perspectives by both Ukrainian and international researchers, such as M. Bayram, C. Kramsch, J. Cummins, D. Hymes, Y. Bezvin, S. Nikolaieva, and N. Borysko, who have studied the sociocultural dimension of foreign language education. The article emphasizes the pedagogical conditions for developing sociocultural competence, such as the use of authentic materials, interactive methods, digital technologies, and methodological models that promote the effective acquisition of culturally conditioned language norms. It illustrates the importance of a holistic approach to the language training of military personnel, focused on the development of sociocultural competence as a necessary condition for professional mobility and effective intercultural communication. Although the issues of sociocultural competence, its structure, and the peculiarities of its formation have attracted the attention of many national and foreign scholars, this topic remains underexplored in modern academic literature. In particular, the development of sociocultural competence during foreign language instruction at higher military educational institutions has not yet been sufficiently studied.

Key words: sociocultural competence, development of sociocultural competence in higher military education institutions, foreign language sociocultural competence, foreign language sociocultural competence of military personnel.

Відповідно до стандартів НАТО, вимагається, щоб особовий склад Збройних Сил України мав певний рівень знання іноземних мов (Стандарт НАТО щодо мовної підготовки військовослужбовців STANAG 6001, 2014). Це означає, що військовослужбовець повинен володіти іноземною мовою на такому рівні, який дозволяє йому ефективно користуватися професійною термінологією та спілкуватися в іншомовному оточенні. Окремий акцент робиться на необхідності розвитку соціокультурної компетентності, включаючи вміння «розрізняти стилістичні рівні та впізнавати гумористичні аспекти, емоційні відтінки та тонкощі мовлення» на рівнях СМР 3 (Професійний) та СМР 4 (Фаховий). Внаслідок цього, виникає необхідність в ретельному вивченні теоретичних основ формування іншомовної соціокультурної компетентності у військових вищих навчальних закладах (ВВНЗ) задля вдосконалення методики викладання іноземної мови для здобувачів вищої освіти ВВНЗ.

Актуальність статті зумовлено необхідністю проведення аналізу накопиченого досвіду досліджень формування англомовної соціокультурної компетентності для підвищення ефективності методики навчання іноземної мови у ВВНЗ з урахуванням стандартів НАТО.

Задля забезпечення ефективності іншомовного спілкування офіцерів важливими є оволодіння цілісною системою уявлень про національно-культурну специфіку, що включає знання про національні традиції, звичаї та реальії, фонові знання про країну, мовою якої відбувається комунікація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема соціокультурної компетентності активно досліджувалась такими українськими науковцями, як О. Бігич, Г. Борецька,

Н. Бориско, Ю. Головач, С. Ніколаєва, М. Соловей. Їхні праці спрямовані на розкриття сутності соціокультурної компетентності як складової іншомовної комунікативної компетентності. О. Бринцева та А. Подорожна наголошують на ефективності використання автентичних матеріалів та інформаційно-комунікаційних технологій для відображення та засвоєння культурних особливостей мовлення.

Е. Файнауер та Х. Фрер досліджували роль соціокультурної компетентності в програмах двомовної освіти, підкреслюючи важливість розвитку цієї компетентності для ефективної міжкультурної комунікації та академічного успіху студентів. Ю. Безвін дослідила формування соціокультурної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у контексті науково-педагогічних досліджень, підкреслюючи значення цієї компетентності для ефективного викладання та міжкультурної комунікації.

У статті М. Левко та О. Совгар розглядається важливість використання автентичних матеріалів і зворотного зв'язку для розвитку комунікативної компетентності майбутніх офіцерів. А. Кравчук, О. Величко та О. Поліщук аналізують особливості застосування дистанційних освітніх технологій для розвитку іншомовної професійної компетентності військовослужбовців. Вони надають методичні рекомендації щодо ефективного використання таких технологій у мовній підготовці особового складу Збройних Сил України.

Т. Шмідт досліджує педагогічні умови формування міжкультурної компетентності у військових фахівців під час навчання іноземної мови. Авторка підкреслює важливість інтерактивних методів навчання, культурологічних аспектів та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у цьому процесі.

Мета статі полягає у здійсненні огляду та аналізі найбільш відомих наукових джерел, що розглядають формування англomовної соціокультурної компетентності військовослужбовців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість формування соціокультурної компетентності визнається як закордонними, так і вітчизняними науковцями. Американські та канадські лінгводидакти, такі як Н. Хомський та Дж. Каммінс, Д. Гаймс ґрунтовно вивчали соціокультурні аспекти мовної освіти. Зокрема, Д. Гаймс у своїх роботах зазначав, що визнання соціокультурного виміру мовної освіти, це покладе початок нового міждисциплінарного підходу до вивчення мови у взаємодії з соціальними процесами, що дозволяє розглядати мовлення не лише як систему формальних структур, а як соціально обумовлену діяльність, тісно пов'язану з нормами, цінностями, ролями та очікуваннями конкретної мовної спільноти. Такий підхід сприятиме формуванню цілісного уявлення про мову як інструмент комунікації, що функціонує в конкретному культурному та соціальному контексті. Дж. Каммінс підкреслював, що наше сприйняття інших постійно формується в процесі комунікації, яка має відбуватись з урахуванням соціальних та культурних норм, які впливають на поведінку співрозмовника. Ігнорування або нерозуміння цих норм може призвести до серйозних помилок у тлумаченні взаєморозумінні.

К. Кремш зауважила, що для системного оволодіння іноземною мовою, необхідно враховувати різноманіття суспільних груп (за віком, професією, освітою, регіоном), стилю життя носіїв мови, менталітету. Це положення стало підставою для заснування комунікативно-етнографічного підходу авторства М. Байрам, Ж. Зараті, К. Кремш. Вони підкреслювали, що навчання мові дорівнює навчанню культурі. За К. Кремш, культурологічне навчання за допомогою іноземної мови охоплює розгляд явищ культури у контексті їх еволюції, вивчення продуктів культури, таких як література, мистецтво і філософія, розгляд стереотипів повсякденного життя тощо (Kramsch, 2014). Однак, комунікативно-етнографічний підхід має свої обмеження, зокрема, він надмірно акцентує на етнографічних аспектах вивчення іноземних мов та ігнорує соціальні аспекти. Цей недолік

був вирішений за допомогою соціокультурного підходу до навчання іноземним мовам.

Соціокультурний підхід у мовній педагогіці розроблявся з початку 90-х років. Основною ідеєю цього підходу, як і попередніх, є одночасне вивчення мови та культури. При визначенні цілей соціокультурної освіти велика увага приділяється вибору і розподілу соціокультурної інформації, а також визначенню взаємозв'язку між соціокультурним і мовним змістом навчання іноземній мові.

Головною ідеєю в інтерпретації соціокультурного змісту мовної освіти, за Г. Нойнером (Neuner, 2003), є увага до особистості студента, його національно-культурного контексту та необхідність врахування цього параметра під час вивчення іноземної мови.

На початку XXI століття з виникненням компетентнісного підходу до навчання увага до проблеми взаємодії мови і культури розглядається з точки зору формування конкретних компетентностей. В 90-х роках вводиться поняття соціокультурна компетентність (СКК). За трактуванням М. Байрама соціокультурна компетентність включає:

1. Засвоєні знання про культури різних груп власної країни та аналогічні знання про країну партнера у міжкультурному спілкуванні. Ці знання також охоплюють розуміння процесів взаємодії і закономірностей їх реалізації на індивідуальному та соціальному рівнях.

2. Вміння інтерпретувати та встановлювати зв'язки між явищами культур різних країн, враховуючи власні знання про оточення. Ці навички допомагають подолати непорозуміння, що можуть виникнути під час міжкультурної взаємодії.

3. Ставлення до людей, які сприймаються як «інші» з точки зору їх культурних поглядів і мовленнєвої поведінки (Burgat, 2020).

М. Писанко визначає СКК як сукупність культурно-країнознавчих, лінгвокраїнознавчих та соціолінгвістичних знань, навичок і вмінь, а також якісних характеристик особистості, що дозволяють користуватися цими знаннями у міжкультурному спілкуванні.

У кінці 1990-х років такі дослідники, як Н. Бориско, С. Ніколаєва, Л. Рудакова, М. Писанко, Л. Кожедуб також досліджували соціокультурну компетентність та способи взаємопов'язаного вивчення мови і культури.

Вони вважають соціокультурну компетентність одним з показників готовності особистості до міжкультурної комунікації. Так, соціокультурна компетентність визначається як здатність особистості набувати різноманітних культурологічних, лінгвокультурних, соціокультурних і міжкультурних знань та використовувати їх для досягнення цілей у спілкуванні іноземною мовою. Метою її набуття є ознайомлення із національно-культурним контекстом мовленнєвої поведінки та формування у них вмінь використовувати елементи соціокультурного контексту для розуміння і використання мови з точки зору носіїв цієї мови.

Н. Бориско виділяє країнознавчі та соціокультурні знання, а також соціолінгвістичні знання, як складові СКК. Т. Колодько вважала, що СКК включає в себе країнознавчі, лінгвокраїнознавчі та соціолінгвістичні знання, а також вміння і навички використовувати мовні засоби для досягнення цілей та умов спілкування. Вона також передбачає здатність організовувати мовленнєве спілкування відповідно до соціальних норм поведінки, прийнятих серед носіїв мови, і використовувати мовні засоби відповідно до національно обумовлених особливостей їх вживання. Дослідниця представила дидактичну модель формування СКК, що дало можливість описати основні властивості цього процесу в структурно-функціональній єдності (Бориско, 2002).

Згідно з результатами дослідження С. Ніколаєвої, досягнення взаємозв'язку між навчанням мови та культури народу можливе лише завдяки визначеним цілям: практичній, виховній, освітній і розвиваючій. У процесі знайомства з культурою народу відбувається підвищення всіх чотирьох функцій навчання, розширюючи їхні горизонти і зацікавленість у володінні мовою.

У дослідженні Н. Ніщенко соціокультурна компетентність розглядається як така, що базується на тісному взаємозв'язку між мовою, суспільством і культурою. Авторка підкреслює, що її структурні компоненти нерозривно пов'язані з культурним і соціальним контекстами, в яких функціонує мовна особистість.

У свою чергу, Л. Романовська трактує сутність цього феномену через призму варіативності та інтерпретованості професійної діяльності. На її думку, соціокультурна компетентність фахівця полягає у достатньому рівні

його соціалізованості та культурної інтеграції в середовище проживання чи професійної взаємодії. Це дає змогу ефективно орієнтуватися в соціокультурних реаліях, інтерпретувати і застосовувати як загальні, так і спеціалізовані знання, що охоплюють норми соціальної ерудованості, правила, звичаї, поведінкові настанови, комунікативні навички, систему символів і знаків, а також ціннісні та світоглядні орієнтири.

Водночас окремі зарубіжні дослідники, зокрема З. Дорні та М. Селс-Мурсія, наголошують на поведінковому аспекті соціокультурної компетентності, розглядаючи її як складне утворення, що охоплює численні соціальні фактори: вік, гендерну ідентичність, соціальний статус, рівень соціальної інтеграції або ізоляції, як у позитивному, так і в проблемному контекстах (Celce-Murcia, M., Dörnyei, Z. & Thurrell, S., 1995).

Багато вчених проводили дослідження щодо формування соціокультурної комунікативної компетентності (СКК). Серед них можна вказати Д. Хаймса, М. Каналі, Р. Ладо, Ж. Зараті, М. Байрама, К. Кремша, Р. Фішера, Н. Бориско, О. Тарнопольського, Н. Скляренка, Дж. Лантольфа, А. Ліддікот, А. Скаріно. Такі вчені-методисти як О. Селіванова, Л. Дімова, Н. Бориско, М. Гец, С. Ісак, Л. Рудакова, С. Шукліна, М. Писанко, С. Шеховцова та Ю. Трикашна працювали над розробкою методики формування соціокультурної комунікативної компетентності (СКК).

Наприклад, Л. Рудакова розробила методику для навчання студентів розуміння соціокультурної інформації під час читання англійської художньої літератури. С. Шукліна розробила методику контролю рівня сформованості СКК у рецептивних видах мовленнєвої діяльності. Ю. Трикашна презентує методику формування СКК з використанням автентичного художнього фільму.

О. Сулік (Сулік, 2023) присвятила значну увагу питанню формування соціокультурної компетентності в умовах багатомовного навчання. У цьому контексті важливим є розуміння соціокультурної компетентності як здатності особистості свідомо використовувати набуті знання соціального й культурного контекстів у самовизначенні в іншомовному соціумі. Автор також зазначає, що соціокультурна компетентність є важливою складовою іншомовної комунікативної компетентності і передбачає формування

різних взаємообумовлених компетенцій, включаючи лінгвокраїнознавчу, загальнокультурну та соціолінгвістичну.

В дослідженні О. Городиської, присвяченому формуванню соціокультурної компетентності студентів немовних спеціальностей, акцентується увага на важливості використання лінгвістичних завдань для досягнення цієї компетентності. Автор підкреслює, що такий підхід передбачає організацію студентами мовленнєвої діяльності, яка спрямована на розвиток їхньої культурної чутливості та розуміння суспільства. У цьому контексті формування соціокультурної компетентності передбачає розвиток шанобливого ставлення до мови інших народів та її носіїв, що є важливим елементом успішної міжкультурної комунікації.

І. Закір'янова проводить систематизацію теоретичних аспектів проблеми соціокультурної компетентності. Дослідниця розкриває сутність цього феномену і визначає структуру соціокультурної компетентності. Також автор ідентифікує організаційно-педагогічні і психолого-педагогічні умови, які сприяють формуванню цієї компетентності й вважає формування соціокультурної компетентності актуальним у контексті глобалізації та міжнародного спілкування.

Незважаючи на те, що методику викладання іноземних мов у вищих військових закладах освіти досліджували багато вчених, формуванню соціокультурної компетентності приділялось мало уваги. Дослідженнями педагогічних стратегій викладання іноземних мов у військовій освіті займались О. Лагодинський, А. Чирва, Л. Канова, О. Щерба, В. Желіско, Л. Захарова, П. Черник, Н. Нечипорук, Ю. Супрунчук, Л. Семененко, І. Целіщев, М. Поливода, Ю. Пашук, Д. Каменцев, С. Пасічник, Т. Сергієнко, Л. Семененко, М. Федорович, О. Кондратенко, І. Целіщев, О. Єфімова, П. Лозинський тощо. О. Єфімова (Єфімова, 2013) розробила та обґрунтувала педагогічну модель формування іноземної комунікативної компетенції (ІКК) у курсантів ВВНЗ, розглядаючи певні компоненти соціокультурної компетентності. Зокрема, дослідження також показало важливість методу порівняння реалій військового життя власної країни та країни,

мову якої вивчають. П. Лозинський (Лозинський, 2015) вважає, що розвиток мовленнєвої компетентності тісно пов'язаний із формуванням соціокультурної компетентності, яка є необхідною в мовній підготовці особового складу Збройних Сил України.

Висновки. Соціокультурну компетентність дослідники визначили як здатність інтерпретувати міжкультурні розбіжності та діяти в ситуаціях міжкультурної взаємодії. Дослідження соціокультурної компетентності охоплюють різні аспекти: національно-культурну специфіку, соціальну та мовленнєву поведінку, звичаї, етикет, історію та культуру. Робота науковців щодо методик формування соціокультурної комунікативної компетентності підкреслює важливість цього аспекту у військовій освіті, адже формування соціокультурної компетентності є ключовим елементом навчання іноземним мовам, що забезпечує глибше розуміння культурних контекстів у професійному спілкуванні. Соціокультурна компетентність є складовою загальнокультурного розвитку військовослужбовця і важливим елементом міжкультурної комунікації.

Аналіз підходів до викладання іноземних мов, таких як комунікативно-етнографічний та соціокультурний, показує важливість інтеграції мовного та культурного навчання. Не зважаючи на те, що вивченням соціокультурної компетентності, її структури та особливостей формування, займалося багато вітчизняних та закордонних вчених, у сучасній науковій літературі тема нашого дослідження розвинена недостатньо. Зокрема, вивчення формування соціокультурної компетентності на заняттях з іноземної мови у ВВНЗ не набули достатнього поширення. Це, у свою чергу, відкриває широкі перспективи подальших досліджень, зокрема, особливостей методики формування соціокультурної компетентності військовослужбовців засобами інноваційних методів, навчальних ігор тощо.

Перспективи подальших досліджень – систематизувати та узагальнити теоретико-методичні дослідження на тему формування соціокультурної компетентності військовослужбовців засобами навчальних ігор.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безвін, Ю. Г. Формування соціокультурної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у контексті науково-педагогічних досліджень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, 2016. № 61. С. 171–174.
2. Бориско Н. Ф. Діалог культур: необхідність, можливість і межі. Інноваційні підходи до навчання іноземних мов та культур у новому тисячолітті: зб. тез доповідей міжнародної практичної конференції. Дніпропетровськ, 2002. С. 12–13.
3. Єфімова О.М. Формування іншомовної комунікативної компетентності курсантів під час оволодіння фахом у вищих військових навчальних закладах. *Вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. Педагогіка: Зб. наук. праць. Київ, 2013. № 1. С. 95–105.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Киливник В. В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в системі педагогічного коледжу : дис. ... канд. пед. наук : 015. Вінниця, 2019. 290 с.
6. Колодько Т. М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 185 с.
7. Лагодинський О.С. Військова лінгводидактика як наука. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О.П. Довженка*. – № 38. – 2018. – с. 73 -80.
8. Лозинський П. І. Проблеми підвищення професійної комунікативної компетентності майбутнього офіцера. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* № 52, 2015. С. 160–162
9. Максимець М. Формування соціокультурної компетенції у процесі вивчення іноземної мови. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогічна. 2006. Випуск 21. С. 211–218.
10. Мамонова І. П. Формування соціокультурних компетенцій учнів через використання автентичного матеріалу. *Англійська мова та література*. 2011. № 19–21. С. 9–10.
11. Стандарт НАТО щодо мовної підготовки військовослужбовців STANAG 6001 Півні мовленнєвої компетентності URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf
12. Сулік О. А. Методика формування соціокультурної компетентності в умовах багатомовного навчання в загальноосвітній школі : дисертація на здобуття ступеня доктора філософії. Кривий Ріг, 2023. 307 с.
13. Kramsch, C. (2014) Language and Culture. *AILA Review*. № 27. P. 30–55.
14. Neuner, G. (2003). Socio-cultural interim worlds in foreign language teaching and learning . *Intercultural competence*, 15–62.
15. Byram, M. (2020). Teaching and assessing intercultural communicative competence . *Multilingual Matters*.

REFERENCES:

1. Bezvin Y. H. (2016) Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnykh mov u konteksti naukovo-pedahohichnykh doslidzhen [Formation of sociocultural competence of future foreign language teachers in the context of scientific and pedagogical research]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*, (61), pp. 171–174. (in Ukrainian)
2. Borysko N. F. (2002) Dialoh kultur: neobkhdnist, mozhlyvist i mezhi [Dialogue of cultures: Necessity, possibility and limits]. *Innovatsiini pidkhody do navchannia inozemnykh mov ta kultur u novomu tysiacholitti: zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi praktychnoi konferentsii* [Innovative approaches to teaching foreign languages and cultures in the new millennium: Proceedings of the international practical conference], Dnipro, pp. 12–13. (in Ukrainian)
3. Yefimova O. M. (2013) Formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti kursantiv pid chas ovolodinnia fakhom u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh [Formation of foreign language communicative competence of cadets during professional training in higher military educational institutions]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*. Serii: Filolohiia. Pedahohika: Zbirnyk naukovykh prats, (1), pp. 95–105. (in Ukrainian)
4. Rada Yevropy (2003) Zahalnoevropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / S. Y. Nikolaieva (Nauk. red. ukr. vyd.) [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (Ukrainian ed. S. Nikolaieva)]. Kyiv : Lenvit. (in Ukrainian)
5. Kylyvnyk V. V. (2019) Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy v systemi pedahohichnoho koledzhu [Formation of sociocultural competence of future foreign language teachers in the pedagogical college system] (PhD dissertation, specialty 015). Vinnytsia. 290 p. (in Ukrainian)
6. Kolodko T. M. (2005) Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh [Formation of sociocultural competence of future foreign language teachers in higher pedagogical educational institutions] (PhD dissertation, specialty 13.00.04). Kyiv. 185 p. (in Ukrainian)

7. Lahodynskyi O. S. (2018) Viiskova linhvodydaktyka yak nauka [Military linguodidactics as a science]. Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni O. Dovzhenka, (38), pp. 73–80. (in Ukrainian)
8. Lozynskyi P. I. (2015) Problemy pidvyshchennia profesiinoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnoho ofitsera [Problems of improving the professional communicative competence of a future officer]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», (52), pp. 160–162. (in Ukrainian)
9. Maksymets M. (2006) Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii u protsesi vyvchennia inozemnoi movy [Formation of sociocultural competence in the process of learning a foreign language]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia pedahohichna, (21), pp. 211–218. (in Ukrainian)
10. Mamonova I. P. (2011) Formuvannia sotsiokulturnykh kompetentsii uchniv cherez vykorystannia avtentychnoho materialu [Formation of sociocultural competencies of students through the use of authentic materials]. Anhliiska mova ta literatura, (19–21), pp. 9–10. (in Ukrainian)
11. Sulik O. A. (2023) Metodyka formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti v umovakh bahatomovnoho navchannia v zahalnoosvitnii shkoli [Methodology for the formation of sociocultural competence under multilingual education in a secondary school] (PhD dissertation). Kryvyi Rih. 307 p. (in Ukrainian)
12. NATO. (2014). NATO standard for language training of military personnel STANAG 6001. Language proficiency levels. Retrieved from https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf
13. Kramsch, C. (2014) Language and Culture. AILA Review. No 27. p. 30–55.
14. Neuner, G. (2003). Socio-cultural interim worlds in foreign language teaching and learning . *Intercultural competence*, 15–62.
15. Byram, M. (2020). Teaching and assessing intercultural communicative competence . *Multilingual Matters* .